

ONLINE 6

T1.4 La contesa fra Achille e Agamennone

Omero, *Iliade* 1, 101-246

ἦτοι ὃ γ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
 ἦρωσ Ἀτρεΐδης εὐρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
 ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαινα
 πίμπλαντ', ὅσσε δὲ οἱ πυρὶ λαμπετόωντι εἵκτην·
 105 Κάλχαντα πρῶτιστα κάκ' ὀσόμενος προσέειπε·
 «Μάντι κακῶν, οὐ πῶ ποτέ μοι τὸ κρήγυον εἶπας·
 αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἐστὶ φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι,
 ἐσθλὸν δ' οὐτέ τί πω εἶπας ἔπος οὐτ' ἐτέλεσσας·
 καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις
 110 ὡς δὴ τοῦδ' ἔνεκά σφιν ἐκηβόλος ἄλγεα τεύχει,
 οὐνεκ' ἐγὼ κούρης Χρυσηΐδος ἀγλά' ἄποινα
 οὐκ ἔθελον δέξασθαι, ἐπεὶ πολὺ βούλομαι αὐτὴν
 οἴκοι ἔχειν· καὶ γάρ ῥα Κλυταιμνήστρης προβέβουλα
 κουριδίης ἀλόχου, ἐπεὶ οὐ ἔθέν ἐστι χερείων,
 115 οὐ δέμας οὐδὲ φυήν, οὐτ' ἄρ φρένας οὐτέ τι ἔργα.
 Ἀλλὰ καὶ ὧς ἐθέλω δόμεναι πάλιν εἰ τό γ' ἄμεινον·
 βούλομ' ἐγὼ λαὸν σὼν ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι·
 αὐτὰρ ἐμοὶ γέρας αὐτίχ' ἐτοιμάσασ' ὄφρα μὴ οἶος
 Ἀργείων ἀγέραςτος ἔω, ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε·
 120 λεύσσετε γὰρ τό γε πάντες ὃ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλη».

Τὸν δ' ἡμίβητ' ἔπειτα ποδάρκης διος Ἀχιλλεύς·
 «Ἀτρεΐδη κύδιστε, φιλοκτεανώτατε πάντων,
 πῶς γὰρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
 Οὐδέ τί που ἴδμεν ξυνήϊα κείμενα πολλά·
 125 ἀλλὰ τὰ μὲν πολίων ἐξεπράθομεν, τὰ δέδασται,
 λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλίλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.
 Ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν τήνδε θεῶ πρόες· αὐτὰρ Ἀχαιοὶ
 τριπλῆ τετραπλῆ τ' ἀποτείσομεν, αἶ κέ ποθι Ζεὺς
 δῶσι πόλιν Τροίην εὐτείχεον ἐξαλαπάξαι».

Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
 «Μὴ δ' οὕτως, ἀγαθὸς περ ἐὼν, θεοεϊκελ' Ἀχιλλεῦ,
 κλέπτε νόω, ἐπεὶ οὐ παρελεύσειαι οὐδέ με πείσεις.
 ἦ ἐθέλεις, ὄφρ' αὐτὸς ἔχῃς γέρας, αὐτὰρ ἔμ' αὐτῶς
 ἦσθαι δευόμενον, κέλειαι δέ με τήνδ' ἀποδοῦναι;
 135 Ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί,
 ἄρσαντες κατὰ θυμόν, ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
 εἰ δέ κε μὴ δώωσιν, ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
 ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἰὼν γέρας, ἢ Ὀδυσῆος
 ἄξω ἐλών· ὃ δέ κεν κεχολώσεται ὄν κεν ἴκωμαι.

Ἀλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα μεταφρασόμεσθα καὶ αὐτίς,
 νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἄλα διαν,
 ἐν δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν, ἐς δ' ἐκατόμβην
 θείομεν, ἂν δ' αὐτὴν Χρυσηΐδα καλλιπάρηον
 βήσομεν· εἷς δέ τις ἀρχὸς ἀνὴρ βουλευφόρος ἔστω,
 145 ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ διος Ὀδυσσεὺς
 ἢ ἐ σὺ Πηλεΐδη πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν,
 ὄφρ' ἡμῖν ἐκάεργον ἰλάσσειαι ἱερὰ ῥέξας».

Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἰδὼν προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 «ᾧ μοι, ἀναιδείην ἐπιειμένε, κερδαλεόφρον,
 150 πῶς τίς τοι πρόφρων ἔπεσιν πείθηται Ἀχαιῶν

ἢ ὄδον ἐλθέμεναι ἢ ἀνδράσιν ἴφι μάχεσθαι;
 Οὐ γὰρ ἐγὼ Τρώων ἔνεκ' ἤλυθον αἰχμητῶν
 δεῦρο μαησόμενος, ἐπεὶ οὐ τί μοι αἴτιοί εἰσιν·
 οὐ γὰρ πάποτ' ἐμὰς βοῦς ἤλασαν οὐδὲ μὲν ἵππους,
 155 οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβόλακι βωτιανεΐρη
 καρπὸν ἐδηλήσαντ', ἐπεὶ ἡ μάλα πολλὰ μεταξὺ
 οὐρεά τε σκιοέντα θάλασσά τε ἠχῆεσσα·
 ἀλλὰ σοὶ ὦ μέγ' ἀναιδὲς ἄμ' ἐσπόμεθ' ὄφρα σὺ χαίρης,
 160 τιμὴν ἀρνύμενοι Μενελάω σοὶ τε κυνώπα
 πρὸς Τρώων· τῶν οὐ τι μετατρέπη οὐδ' ἀλεγίζεις·
 καὶ δὴ μοι γέρας αὐτὸς ἀφαιρήσεσθαι ἀπειλεῖς,
 ᾧ ἔπι πολλὰ μόγησα, δόσαν δέ μοι υἴες Ἀχαιῶν.
 Οὐ μὲν σοὶ ποτε ἴσον ἔχω γέρας ὀππότε Ἀχαιοὶ
 Τρώων ἐκπέρσωσ' εὖ ναιόμενον πτολίεθρον·
 165 ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον πολυαἴκος πολέμοιο
 χεῖρες ἐμαὶ διέπουσ'· ἀτὰρ ἦν ποτε δασμὸς ἴκηται,
 σοὶ τὸ γέρας πολὺ μείζον, ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε
 ἔρχομ' ἔχων ἐπὶ νῆας, ἐπεὶ κε κάμω πολεμίζων.
 Νῦν δ' εἴμι Φθίην δ', ἐπεὶ ἡ πολὺ φέρτερόν ἐστιν
 170 οἴκαδ' ἴμεν σὺν νηυσὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' οἴω
 ἐνθάδ' ἄτιμος ἐὼν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν».

Τὸν δ' ἠμείβετ' ἔπειτα ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων·
 «Φεῦγε μάλ', εἴ τοι θυμὸς ἐπέσσυται, οὐδέ σ' ἔγωγε
 λίσσομαι εἵνεκ' ἐμεῖο μένειν· πάρ' ἔμοιγε καὶ ἄλλοι
 175 οἱ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεὺς,
 Ἐχθιστος δέ μοι ἐσσι διοτρεφῶν βασιλῆων·
 αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε·
 εἰ μάλα καρτερός ἐσσι, θεὸς που σοὶ τό γ' ἔδωκεν·
 οἴκαδ' ἰὼν σὺν νηυσὶ τε σῆς καὶ σοῖς ἐτάροισι
 180 Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε, σέθεν δ' ἐγὼ οὐκ ἀλεγίζω,
 οὐδ' ὄθομαι κοτέοντος· ἀπειλήσω δέ τοι ὦδε·
 ὡς ἔμ' ἀφαιρεῖται Χρυσηΐδα Φοῖβος Ἀπόλλων,
 τὴν μὲν ἐγὼ σὺν νηϊ τ' ἐμῇ καὶ ἐμοῖς ἐτάροισι
 πέμπω, ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισηΐδα καλλιπάρηον
 185 αὐτὸς ἰὼν κλισίην δὲ τὸ σὸν γέρας ὄφρ' εὖ εἰδῆς
 ὅσσον φέρτερός εἰμι σέθεν, στυγῆν δὲ καὶ ἄλλος
 ἴσον ἐμοὶ φάσθαι καὶ ὁμοιωθήμεναι ἄντην».

Ὡς φάτο· Πηλεΐωνι δ' ἄχος γένετ', ἐν δὲ οἱ ἦτορ
 στήθεσσι λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν,
 190 ἢ ὅ γε φάσανον ὄξυ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
 τοὺς μὲν ἀναστήσειεν, ὁ δ' Ἀτρεΐδην ἐναρίζοι,
 ἦε χόλον παύσειεν ἐρητύσειέ τε θυμόν.
 Ἦος ὁ ταῦθ' ὄρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
 ἔλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, ἦλθε δ' Ἀθήνη
 195 οὐρανόθεν· πρὸ γὰρ ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
 ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
 στή δ' ὀπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἔλε Πηλεΐωνα
 οἴω φαινομένη· τῶν δ' ἄλλων οὐ τις ὄρατο·
 θάμβησεν δ' Ἀχιλεὺς, μετὰ δ' ἐτρέπετ', αὐτίκα δ' ἔγνω
 200 Παλλάδ' Ἀθηναίην· δεινὰ δέ οἱ ὅσσε φάνθεν·
 καὶ μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα·
 «Τίπτ' αὐτ', αἰγιόχοιο Διὸς τέκος, εἰλήλουθας;
 Ἦ ἵνα ὕβριν ἴδῃ Ἀγαμέμνωνος Ἀτρεΐδαο;
 Ἄλλ' ἔκ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι οἴω·

- 205 ἦς ὑπεροπλήσι τάχ' ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσσει».
 Τὸν δ' αὖτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
 «Ἴηθον ἐγὼ παύσουσα τὸ σὸν μένος, αἴ κε πίθῃαι,
 οὐρανόθεν· πρὸ δέ μ' ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἥρη
 ἄμφω ὁμῶς θυμῷ φιλέουσα τε κηδομένη τε·
 210 ἀλλ' ἄγε λήγ' ἔριδος, μηδὲ ξίφος ἔλκεο χειρί·
 ἀλλ' ἦτοι ἔπεσιν μὲν ὀνειδισον ὡς ἔσεται περ·
 ὦδε γὰρ ἐξερῶ, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
 καὶ ποτέ τοι τρὶς τόσσα παρέσσειται ἀγλαὰ δῶρα
 ὕβριος εἵνεκα τήσδε· σὺ δ' ἴσχεο, πείθεο δ' ἡμῖν».
- 215 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
 «Χρὴ μὲν σφαῖτερόν γε, θεά, ἔπος εἰρύσσασθαι
 καὶ μάλα περ θυμῷ κεχολωμένον· ὧς γὰρ ἄμεινον·
 ὅς κε θεοῖς ἐπιπέιθηται, μάλα τ' ἔκλυον αὐτοῦ».
 Ἦ καὶ ἐπ' ἀργυρῆ κώπῃ σχέθε χεῖρα βαρεῖαν,
 220 ἄψ δ' ἐς κουλεὸν ὦσε μέγα ξίφος, οὐδ' ἀπίθησε
 μύθῳ Ἀθηναίης· ἠ δ' Οὔλυμπον δὲ βεβήκει
 δῶματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.
 Πηλεΐδης δ' ἐξαυτίς ἀταρτηροῖς ἐπέεσσι
 Ἀτρεΐδην προσέειπε, καὶ οὐ πω λήγε χόλοιο·
 225 «Οἶνοβαρές, κυνὸς ὄμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,
 οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον ἅμα λαῶ θωρηχθῆναι
 οὔτε λόχον δ' ἰέναι σὺν ἀριστήεσσιν Ἀχαιῶν
 τέτληκας θυμῷ· τὸ δέ τοι κῆρ εἶδεται εἶναι.
 Ἦ πολὺ λῶϊόν ἐστι κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν
 230 δῶρ' ἀποαιρεῖσθαι ὅς τις σέθεν ἀντίον εἴπῃ·
 δημοβόρος βασιλεὺς ἐπεὶ οὐτιδανοῖσιν ἀνάσσεις·
 ἦ γὰρ ἄν, Ἀτρεΐδη, νῦν ὕστατα λωβήσαιο.
 Ἄλλ' ἔκ τοι ἐρέω καὶ ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὁμοῦμαι·
 ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὐ ποτε φύλλα καὶ ὄζους
 235 φύσει, ἐπεὶ δὴ πρῶτα τομὴν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
 οὐδ' ἀναθηλήσει· περὶ γὰρ ῥά ἐ χαλκὸς ἔλεψε
 φύλλά τε καὶ φλοιόν· νῦν αὖτέ μιν υἷες Ἀχαιῶν
 ἐν παλάμῃς φορέουσι δικασπόλοι, οἳ τε θέμιστας
 πρὸς Διὸς εἰρύαται· ὁ δέ τοι μέγας ἔσσειται ὄρκος·
 240 ἦ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθὴ ἵξεται υἷας Ἀχαιῶν
 σύμπαντας· τότε δ' οὐ τι δυνήσεται ἀχνύμενός περ
 χραισμεῖν, εὖτ' ἄν πολλοὶ ὑφ' Ἔκτορος ἀνδροφόνοιο
 θνήσκοντες πίπτωσι· σὺ δ' ἔνδοθι θυμὸν ἀμύξεις
 χωόμενος ὅ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτεισας».
- 245 Ὡς φάτο Πηλεΐδης, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίῃ
 χρυσεῖοις ἥλοισι πεπαρμένον, ἔζετο δ' αὐτός.